

Обіход Юлія, м.Київ,
студентка Національного університету "Києво-Могилянська академія"
факультет правничих наук, 3 рік навчання

Соціальна відповідальність бізнесу в Україні сьогодні та вчора

Можна говорити про те, що сьогодні закінчилось початкове накопичення капіталу, закінчилися великі процеси перерозподілу активів в Україні, до керівництва підприємств прийшли професійні менеджери, а господарями підприємств стали в основному великі акціонери. Вже через великий проміжок часу стало зрозуміло, що соціальна захищеність та забезпечення робітників, їх соціальній благоустрій стали фактором росту продуктивності праці, забезпечення стабільності, та, в кінцевому результаті, соціальне забезпечення стало фактором росту виробництва, прибутків власників підприємств та збільшення дивідендів.

Зараз спостерігається глобальна тенденція зсуву ціннісної орієнтації бізнесу у напрямку від чіткої фінансової орієнтації до більш комплексного підходу реалізації скосі діяльності. Сучасне підприємство – це цілісний, комплексний, еволюціонуючий і пов'язаний з багатьма соціально-економічними агентами об'єкт. Більш того, бізнес – середовище акумулює в собі великий обсяг ресурсів - сил, знань, вмінь, тобто ресурсів у широкому розумінні. Таким чином, бізнес виступає одним з могутніх центрів впливу на соціальне плече середовище поряд з освітою, релігією, наукою тощо. Крім того бізнес акумулює в собі найдорожчий ресурс - людей, людей талановитих, ініціативних, готових до ризику, створювати нове. Все це: створює не тільки юридичну та економічну, а і соціальну відповідальність бізнесу.

Що таке соціально відповідальна компанія? Компанія, як цивільна особа, повинна дотримуватися законів та норм громадського життя. Компанія, як виробник, повинна виробляти безпечні надійні товари, встановлювати справедливі ціни. Компанія, як роботодавець, повинна турбуватися про матеріальне положення робітників, про недопущення їх до дискримінації. Компанія, як суб'єкт керування ресурсами, повинна ефективно використовувати ресурси та займатися земельними ділянками, на яких воно розташоване. Компанія, як об'єкт інвестування, повинна захищати інтереси інвесторів і давати правдиву інформацію про своє положення. Компанія, як конкурент, не повинна приймати участі у нечесній конкуренції. Компанія, як учасник соціального розвитку, повинна стимулювати і підтримувати інновації та визнавати відповідальність за вплив на якість життя оточуючих.

Соціально відповідальна поведінка компанії — це стратегічна поведінка, тобто поведінка, зумовлена прийнятою та заявленою стратегією, відомою як власному колективу, так і широкому загалу. Нестратегічна поведінка - імпульсивна, та, що регулюється сьогоднішнім моментом, - це поведінка соціально безвідповідальна.

Чому саме у нас заговорили про соціальну відповідальність бізнесу? Це пов'язано з рядом причин:

- Глобалізація;
- Організація стає більш відкритою системою, а значить вона піддається впливу зовнішнього середовища і має реагувати на запити зовнішньої середовища;
- Робітники змінилися. Робітники - це носії знань;
- Споживачі змінилися. В умовах нової економіки споживач може отримати будь-яку інформацію про функціонування корпорації (ставлення до робітників, споживачів, постачальників, навколишнього середовища);
- Тиск інвесторів. Спостерігається чітка тенденція, коли інвестори, перед тим як інвестувати діяльність, вимагають інформації про корпорацію: конкурентна спроможність, турбота про навколишнє середовище, соціальну відповідальність тощо.

Цікаво донести інформацію до слухача про походження понять „благодійництва”, „меценатства” та „філантропії” у контексті соціальної відповідальності державних діячів та історико-культурні витоки доброчинства в Україні.

Походження понять „благодійність”, „меценатство”, „філантропія”
Популярна енциклопедія Блокгауза - Ефрона визначає благодійність як „проявление сострадания к ближнему и нравственная обязанность имущаго спешить на помощь неимущему...”.

За Далем поняття „благотворительность” тлумачиться так, що не „свойство, качество благотворящего. Благотворительный- ...-склонный к благотворению;... готовый делать добро, помогать бедным; об учреждении, заведении: усроенный для призрения дряхлых, увечных, хворых, неимущих или ради попечения об них». «Словник української мови»-як надання «приватним особам матеріальної допомоги, підтримання бідним, сиротам та ін.»

Витоки поняття „меценатства” сягають I ст. до н.е. і пов'язані з римським державним діячем, ім'я якого – Меценат Гай Цильній. Ім'я Мецената як шанувальника мистецтв і покровителя поетів стало номінальним. І до сьогодні термін „меценатство” розуміється як покровительство, сприяння науці і мистецтву.

Є інше поняття, яке почало вживатись багато пізніше за „благодійність” і „меценатство” філантропія. В перекладі з грецької означає людинолюбство. Як підкреслюють вже згадувані видання, під філантропією розуміють як творену Базедовим педагогічну систему, котра прагнула виховувала дітей за законами природи і „возбуждать в человеке любовь к ближнему”. У багатьох словниках філантропія тлумачиться як синонім до благодійності. Філантропію можна рахувати уособленням європейської благодійності XVIII-XIX ст., для якої була характерна громадянська спрямованість.

Історико-культурні витоки доброчинства в Україні

Ознайомлення з перебігом найбільш видатних подій в історії України під кутом зору доброчинності та благодійності переконує, що усі реформи, якісно нові перетворення у нашій державі протягом віків готувались і протікали під безпосереднім впливом і з активною участю людей патріотично налаштованих, здатних на самопожертву заради свого народу, нехтуючи своїм благополуччям і особистою вигодою.

Меценатство в Україні мало усталену традицію ще від часів Київської Русі. Хоча про історичне походження цього явища можемо говорити і у світлі ще дохристиянських часів.

Дві якості українця сягають корінням у давні часи. Це гостинність і гуманне відношення до полонених. Гостинність, як зазначають літописці, була первообразом благочинності та співчуття. Також слов'яни добре відносилися до полонених, так як войовничість не була головною рисою слов'янського характеру.

В 966 році, тобто зразу після прийняття християнства, Володимир видав церковний наказ. Згідно якого опіка і нагляд за громадськими бідняками здійснювалася духовенством частина засобів, що знаходилися в розпорядженні церков і монастирів, йшла на догляд за пристанищем бідних і породжуючи. Крім того, Володимир започаткував училища, як для навчання дітей знаті, так і для дітей з середнім достатком і людей убогих. Також були засновані будинки пристарілих. Виділяв десятину на утримання монастирів, церков, лікарень.

Говорячи про благодійність Київської Русі, не можна не згадати Володимира Мономаха, спадкоємця Володимира Великого, який наслідував приклад Володимира Великого, допомагав бідним, давав великі пожертви на церкви. А для всіх наступних князів залишив заповідь - обов'язок князя по відношенню до бідних: "Будьте батьками сиріт; не лишайте сильним нищити слабших; не залишайте хворих без допомоги".

Найбільшого культурного розквіту Україна досягла в 16-17 століттях. Коли великого поширення набули братства - суспільні православні організації міського населення. До них входили учителі, письменники, вчені, митці, духовенство, купці. Братства користувались великою популярністю серед найбіднішого населення, оскільки близькими їм були ідеї рівності та братерства.

Свої питання братства розглядали громадою, на спільних зібраннях. В них діяли скарбниця, та суд. Метою функціонування братств було вирішення життєвих проблем населення міст і сіл. Більшість обов'язків у них люди виконували безкоштовно, на добровільних засадах.

Помітну роль в українському меценатстві відіграли Благодійні товариства та об'єднання. Наперекір політиці заборони царського уряду стосовно української культури та мови українська інтелігенція створювала національні об'єднання, в яких вивчала та досліджувала політичні, культурні, історичні, соціальні сторони життя.

На рубежі 1845-1846 рр. першим таким серйозним об'єднання було Кирило-Мефодіївське товариство. В нього входили М.І.Костомаров, Т.Г. Шевченко, М.І.Гулак та інші.

Неоціненну роль у духовному піднесенні, освіті та згуртуванні людей навколо державницької ідеї відіграло і продовжує виконувати свою високу патріотичну місію товариство „Просвіта”, яке створене в Галичині у 1868 році.

Діяльність „Просвіти” повністю будувалось на добродійних засадах, була природним виявом благородних прагнень інтелігенції практичними справами підняти духовність народу, самим осмислити процеси, які відбуваються у суспільстві, і накреслити шляхи до національного розквіту.

Таким чином, Україна має великі меценатські традиції, що були започатковані такими її державними проповідниками, як Ярослав Мудрий, Данило Галицький, Костянтин острозький, Петро Сагайдачний, Іван Мазепа, розвинені Семеренками, подружжям Ханенків, Є.Чикаленком, Андрієм Шептицьким та іншими.

Отже, меценатство є таким соціально-культурним явищем, що викликане не тільки економічними надприбутками, але й важливими соціально-культурними потребами епохи. Особливо в період національних та інших культурних зрушень, коли меценат стає всебічним культурним діячем. В такі періоди меценатство набуває своєї національно-культурної самовизначеності.

Тому меценатство в вищих його зразках – це громадсько-культурне і національне подвижництво, яке заслуговує на особливу шану народу та відзнаки держави.